

Sprawozdanie z efektów pracy Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej za rok 2024.

Wstęp.

Zgodnie art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zwanej dalej „ustawą”, organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zleca realizację tego zadania. W oparciu o niniejszy przepis, na podstawie Zarządzenia Nr 1/2012 Starosty Otwockiego z dnia 3 stycznia 2012 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku wyznaczone zostało na organizatora pieczy zastępczej na terenie Powiatu Otwockiego.

W przypadku, gdy rolę organizatora pieczy zastępczej pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, w jednostce tej tworzy się Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, zwany dalej „Zespołem”. Na dzień 31.12.2024 r. w skład Zespołu wchodziło sześciu koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, konsultant do spraw rozwoju dzieci i młodzieży w rodzinach zastępczych, psycholog oraz pracownik socjalny. Pracą Zespołu koordynował Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku.

Rodzinna piecza zastępcza.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Pieczę zastępczą organizuje powiat i zapewnia:

- 1) pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny pochodzenia lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka - opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym;
- 2) przygotowanie dziecka do:
 - a. godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia;
 - b. pokonywania trudności życiowych, zgodnie z zasadami etyki;
 - c. nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
- 3) zaspokajanie potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno – rekreacyjnych, ze szczególną uwagą na potrzeby emocjonalne dziecka.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu. Wyjątek stanowi przyjęcie dziecka do rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego doprowadzanego przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców dziecka lub innych osób w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie. O przyjęciu dziecka do rodziny zastępczej zawodowej w oparciu o powyższe okoliczności niezwłocznie informowany jest sąd. Ponadto w przypadku pilnej konieczności, na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka. O zawartej umowie starosta zawiadamia niezwłocznie sąd. W przyczynach umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej wpisuje się: sieroctwo, półsieroctwo, uzależnienia rodziców, przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców, długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców, ubóstwo, bezrobocie, nieodpowiednie warunki mieszkaniowe, pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców, małeletnie matki i inne.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Objęcie dziecka rodzinną pieczą zastępczą następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletności. Osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w rodzinnej pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli:

- 1) uczy się w szkole;
- 2) uczy się w uczelni;
- 3) uczy się u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego;
- 4) uczy się na kursach, jeżeli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia;
- 5) legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w rodzinnej pieczy zastępczej i po osiągnięciu pełnoletności opuściła dotychczasową rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka, może jeden raz powrócić, o ile spełnia wymagania określone w art. 37 ust. 2 ustawy, do dotychczasowej rodziny zastępczej czy rodzinnego domu dziecka za zgodą starosty oraz odpowiednio rodziny zastępczej czy prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Powiatowe centrum pomocy rodzinie oraz organizator rodzinnej pieczy zastępczej mają ustawowy obowiązek gromadzić i przekazywać rodzinie zastępczej w szczególności następujące informacje oraz dokumentację dotyczące dziecka:

- 1) informacje o sytuacji prawnej dziecka, w tym informacje o sytuacji prawnej umożliwiającej przysposobienie;
- 2) szczegółowe informacje o dziecku i jego sytuacji rodzinnej, w tym informacje o rodzeństwie;
- 3) odpis aktu urodzenia dziecka, a w przypadku sierot lub półsierot również odpis aktu zgonu zmarłego rodzica;
- 4) orzeczenie sądu o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej albo wnioski rodziców, dziecka lub osoby trzeciej o umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej;
- 5) dokumentację o stanie zdrowia dziecka, w tym kartę szczepień;
- 6) dokumenty szkolne, w szczególności świadectwa szkolne;
- 7) diagnozę psychofizyczną dziecka, w tym dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, udziału w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych oraz konieczności objęcia dziecka pomocą profilaktyczno-wychowawczą lub resocjalizacyjną albo leczeniem i rehabilitacją;
- 8) plan pracy z rodziną przekazany przez asystenta rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – przekazaną przez gminę informację o sytuacji rodziny.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są rodziny zastępcze, które dzielą się na spokrewnione, niezawodowe i zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne oraz rodzinny dom dziecka.

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie, w szczególności:

- 1) traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej;
- 2) zapewniają dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- 3) zapewniają kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych;
- 4) zapewniają rozwój uzdolnień i zainteresowań;
- 5) zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne;
- 6) zapewniają ochronę przed arbitralną ingerencją w życie prywatne dziecka;

- 7) umożliwiają kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowił inaczej.

Rodzinę zastępczą tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko. Funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej pełnią najbliżsi krewni dziecka tj. dziadkowie lub pełnoletnie rodzeństwo.

Rodzinę zastępczą zawodową lub rodzinę zastępczą niezawodową tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Co najmniej jedna osoba tworząca rodzinę zastępczą niezawodową musi posiadać źródło dochodu.

Zawodową rodzinę zastępczą najczęściej bywa małżeństwo, które z tytułu wykonywanej pracy otrzymuje wynagrodzenie (jedna osoba). Na terenie Powiatu Otwockiego nie funkcjonuje rodzina zastępcza zawodowa.

Praca rodziny zastępczej z założenia jest nastawiona na powrót dziecka do rodziny biologicznej. Opieka rodziny zastępczej jest tymczasowa. Rodzina zastępcza nie posiada pełni praw rodzicielskich, a ograniczenie władzy rodzicielskiej nie pozbawia rodziców biologicznych określonych praw i obowiązków dotyczących podejmowania decyzji między innymi: w sprawach obywatelstwa dziecka, sposobu leczenia, światopoglądu, wyboru kierunku edukacji, sposobu wychowania czy rozwoju zainteresowań. Rodzice zachowują prawo do kontaktów z dzieckiem, chyba że sąd zdecydował inaczej, nadal korzystają z praw cywilnych oraz spoczywa na nich obowiązek alimentacyjny.

Na dzień 31.12.2024 r. na terenie Powiatu Otwockiego funkcjonowało 70 rodzin zastępczych, w tym 40 rodzin zastępczych spokrewnionych oraz 30 rodzin zastępczych niezawodowych. Z kolei w rodzinach zastępczych przebywało łącznie 101 dzieci, w tym 59 dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych oraz 42 dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych.

W okresie sprawozdawczym ustanowiono 12 rodzin zastępczych, w tym 4 rodzin zastępczych spokrewnionych oraz 8 rodzin zastępczych niezawodowych. Łącznie do rodzin zastępczych przyjęto 22 dzieci, z czego 12 dzieci do rodzin zastępczych spokrewnionych oraz 10 dzieci do rodzin zastępczych niezawodowych.

W 2024 r. rozwiązano 12 rodzin zastępczych, w tym 8 rodzin zastępczych spokrewnionych oraz 4 rodziny zastępcze niezawodowe. Natomiast z rodzinnej pieczy zastępczej odpłynęło 19 dzieci, z czego 9 dzieci z rodzin zastępczych spokrewnionych, 3 dzieci z rodzin zastępczych niezawodowych oraz 7 wychowanków osiągnęło pełnoletność, opuściło rodzinę zastępczą i rozpoczęło proces usamodzielnienia (4 wychowanków z rodziny zastępczej spokrewnionej i 3 wychowanków z rodziny zastępczej niezawodowej).

Zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 15 ustawy, organizator rodzinnej pieczy zastępczej przedstawia Staroście i Radzie Powiatu sprawozdanie z efektów pracy.

Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z art. 76 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku.

1. Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie od wielu lat prowadzi systematyczny nabór kandydatów na rodzinę zastępczą. W 2024 r. rozpoczęto nową kampanię promującą ideę rodzicielstwa zastępczego, której znaczna część finansowana została z otrzymanych środków w związku z przystąpieniem i zajęciem pierwszego miejsca w konkursie „Dzień Rodzicielstwa Zastępczego – kampania społeczna” zorganizowanego przez Fundację EY. W ramach

prowadzonej kampanii powstał film promujący rodzicielstwo zastępcze oraz zakupiono banery, plakaty, ulotki i maskotkę kampanii. Film rozpowszechniony został za pomocą mediów społecznościowych, w Bezpłatnej Komunikacji Miejskiej Miasta Otwock. Plakaty, banery, rollupy umieszczono w miejscach atrakcyjnych społecznie i urzędach (m. in. Galeria Górna, Integracyjne Centrum Sportu i Rekreacji).

2. Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinii o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej.

Osoby, które wyrażają chęć i gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej przechodzą kwalifikację dla kandydatów na rodzinę zastępczą. Konieczne jest zgromadzenie stosownej dokumentacji, wskazanej przez ustawodawcę m. in. zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia wystawionego przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, sporządzenia opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, zaświadczenia z Krajowego Rejestru Karnego, zaświadczenia o dochodach kandydata, przeprowadzenia wywiadu w miejscu zamieszkania kandydata. Po przeanalizowaniu zebranej dokumentacji Zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej podejmuje decyzję o zakwalifikowaniu kandydatów na szkolenie na rodzinę zastępczą.

W 2024 r. na szkolenie dla kandydatów na rodzinę zastępczą skierowanych zostało 10 kandydatów/par kandydatów, z czego 4 kandydatów/par kandydatów na szkolenie na rodzinę zastępczą spokrewnioną oraz 6 kandydatów/par kandydatów na szkolenie na rodzinę zastępczą niezawodową. W 2 przypadkach odmówiono wydania kwalifikacji wstępnej. Wydano 12 zaświadczeń kwalifikacyjnych na rodzinę zastępczą. W 1 przypadku stwierdzono nieaktualność wydanego zaświadczenia kwalifikacyjnego.

3. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Zgodnie z zapisami ustawy, kandydaci na rodzinę zastępczą są zobowiązani do ukończenia szkolenia. W 2024 r. zorganizowano 3 szkolenia dla kandydatów na rodzinę zastępczą spokrewnioną, w którym uczestniczyło łącznie 7 kandydatów/par kandydatów. Szkolenia dla kandydatów na rodzinę zastępczą niezawodową prowadzone było przez: Fundację MAIO na podstawie programu „Podróż do rodzicielstwa” oraz Fundację Rodzina Plus z Krakowa na podstawie programu „Rodzina Plus”. W szkoleniach zorganizowanych przez obie Fundacje udział wzięło 5 kandydatów/par kandydatów z terenu Powiatu Otwockiego. Szkolenie dla kandydatów do prowadzenia rodzinnego domu dziecka nie odbyło się z braku kandydatów do prowadzenia tego typu pieczy zastępczej.

3a Zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinny dom dziecka.

Zgodnie z art. 42 ust. 1 ustawy, pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone osobom, które są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wystawionej przez psychologa, który posiada co najmniej wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz 2-letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym. Opinię o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka wydaje organizator pieczy zastępczej w oparciu o przeprowadzone badania psychologiczne.

W 2024 r. wydano 15 opinii psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz sporządzono 17 opinii dla funkcjonujących rodzin zastępczych.

4. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczące predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

Szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki – opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego nie odbyło się z uwagi na brak kandydatów do prowadzenia tego typu placówki.

5. Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby.

W 2024 r. Zespół nie zorganizował szkolenia dla funkcjonujących rodzin zastępczych. Natomiast stale funkcjonował Zespół Poradnictwa Rodzinnego składający się z psychologa, który na bieżąco odpowiadał na potrzeby rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci. Dodatkowo koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej systematycznie otaczali rodziny zastępcze i dzieci opieką, wsparciem, rozpoznawali i odpowiadali na potrzeby rodzin zastępczych, wzmacniali kompetencje opiekunów zastępczych oraz pomagali w nawiązywaniu kontaktów ze specjalistami.

6. Zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych.

Rodziny zastępcze, jak i dzieci otoczone były ciągłą i systematyczną opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz Zespołu. Rodziny zastępcze, jak i umieszczone w nich dzieci miały zapewnioną stałą pomoc i wsparcie psychologiczne. Pomagano w nawiązywaniu współpracy z instytucjami - stowarzyszeniami, fundacjami, ośrodkami specjalistycznymi, ośrodkami rehabilitacyjnymi, poradnią psychologiczno-pedagogiczną oraz ośrodkami adopcyjnymi, które w swoim obszarze działania udzielają specjalistycznej pomocy i wsparcia dziecku oraz jego rodzinie. W 2024 r. odbyło się 9 spotkań w ramach grup wsparcia, poprowadzonych przez psychologa Zespołu Poradnictwa Rodzinnego.

7. Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy.

W roku sprawozdawczym żadna z rodzin zastępczych nie była otoczona pomocą wolontariuszy z uwagi m. in. na brak sygnałów ze środowiska rodzin zastępczych o potrzebie pomocy wolontariuszy.

8. Współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.

Zespół przez cały rok prowadził ścisłą współpracę z III Wydziałem Rodzinnym i Nietletnich Sądu Rejonowego w Otwocku, który wydaje postanowienia o umieszczeniu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej oraz z III Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej w kontekście nadzoru i wsparcia rodziców dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej. Prowadzono bezpośrednią i pośrednią współpracę z pedagogami i psychologami szkolnymi oraz wychowawcami szkół i przedszkoli. Dzięki zebranych informacjom koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracownicy Zespołu mieli możliwość potwierdzenia swoich postrzeżeń bądź zwrócenia

uwagi na inne trudności dzieci w rodzinie zastępczej wymagające pomocy, wsparcia a czasem natychmiastowej interwencji. Kontynuowano współpracę z ośrodkami pomocy społecznej w obszarze pomocy i wsparcia dla rodziców biologicznych dzieci przebywających w rodzinie zastępczej, w szczególności ich bieżącego funkcjonowania oraz gotowości do przejęcia opieki nad dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wraz z asystentami rodzinnymi lub pracownikami socjalnymi tworzyli Plan Pomocy Dziecku umieszczonemu w rodzinnej pieczy zastępczej. Zapraszano asystentów rodziny lub/i pracowników socjalnych do udziału w posiedzeniach Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej. Prowadzono współpracę z podmiotami leczniczymi dla jak najlepszego rozpoznania potrzeb i pomocy dziecku w rodzinie zastępczej. Uzyskiwano również wsparcie od lokalnych darczyńców w formie rzeczowej na rzecz dzieci w pieczy zastępczej.

Dodatkowo współpracowano z powiatowymi centrami pomocy rodzinie (powiat pochodzenia dziecka przed umieszczeniem w rodzinnej pieczy zastępczej) w obszarze oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, wyznaczenia opiekuna procesu usamodzielnienia, opracowania i akceptacji indywidualnego programu usamodzielnienia dziecka w rodzinie zastępczej.

9. Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

W 2024 r. wsparcie dla osób tworzących system rodzinnej pieczy zastępczej realizowane było przez kadrę PCPR: koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, konsultanta ds. rozwoju dzieci i młodzieży w rodzinach zastępczych i psychologa przy świadczeniu usługi Centrum Diagnozy i Pomocy Psychologicznej *Syntonia* w Otwocku oraz inne ośrodki zajmujące się pomocą i wsparciem dla dzieci i rodzin (fundacje, stowarzyszenia, organizacje). Kadra pracująca z rodzinami zastępczymi i dziećmi pomagała uzyskać pomoc i wsparcie w placówkach specjalistycznych zajmujących się profesjonalną pomocą dla dzieci doświadczających różnych traum i dysfunkcji rozwojowych oraz dla rodzin zastępczych.

Rodzinę zastępczą na jej wniosek otacza się opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W stosunku do rodzin zastępczych nieobjętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej tj. konsultant ds. rozwoju dzieci i młodzieży w rodzinach zastępczych. Do obowiązków koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i konsultanta ds. rozwoju dzieci i młodzieży w rodzinach zastępczych należało m. in.:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- 2) przygotowanie planu pomocy dziecku (we współpracy z asystentem rodziny i rodziną zastępczą);
- 3) pomoc rodzinom zastępczym w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- 4) zapewnianie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej, rehabilitacyjnej;
- 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 6) udzielenie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- 7) udział w posiedzeniu Zespołu ds. oceny sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej oraz oceny rodziny zastępczej;
- 8) przedstawienie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej utrzymywali stały kontakt z rodzinami zastępczymi i dziećmi. Otaczali rodziny zastępcze opieką, wsparciem oraz podejmowali działania pomocowe związane z zaistniałymi potrzebami. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej współpracowali z instytucjami oraz specjalistami z zewnątrz, m. in. pedagogami szkolnymi, z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, ośrodkami pomocy społecznej, z kuratorami zawodowymi i społecznymi, placówkami leczniczymi i rehabilitacyjnymi oraz z fundacjami, stowarzyszeniami, organizacjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny w zakresie wsparcia rodziny zastępczej i przebywającego w tej rodzinie dziecka. Podjęta współpraca miała na celu dobre zdiagnozowanie sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej i zaplanowania optymalnego wsparcia dziecku i rodzinie.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej przedkładali karty z przebiegu spotkania z rodziną zastępczą, dokonanego rozpoznani i ustalonych form pomocy i wsparcia, karty z przebiegu spotkania z rodzicem biologicznym, karty z przebiegu spotkania z przedstawicielem danej instytucji pracującej na rzecz dziecka i rodziny, protokoły wysłuchania dziecka oraz Plan Pomocy Dziecku sporządzony dla każdego dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej bądź jego modyfikację.

Plan Pomocy Dziecku opracowywany był we współpracy z rodziną zastępczą, asystentem rodziny, ew. z psychologiem, rodzicem biologicznym i zawierał działania dotyczące funkcjonowania dziecka w rodzinie zastępczej w poszczególnych obszarach: w obszarze emocjonalnym, obszarze społecznym, stanu zdrowia dziecka, kontaktu dziecka z rodzicami biologicznymi, edukacji dziecka oraz rozwoju uzdolnień i zainteresowań dziecka. W 2024 r. opracowano łącznie 21 Planów Pomocy Dziecku w rodzinie zastępczej.

Wszyscy zatrudnieni koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z zapisami ustawy, złożyli sprawozdania z efektów swojej całorocznej pracy.

Wsparcie i pomoc psychologiczna realizowana przez psychologa Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku i polegała m. in. na następujących działaniach:

- 1) sporządzanie diagnozy psychofizycznej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej;
- 2) pomoc psychologiczna dla dzieci przebywających w rodzinach zastępczych, znajdujących się w sytuacji kryzysu;
- 3) wsparcie dla funkcjonujących rodzin zastępczych w radzeniu sobie w sytuacjach trudnych;
- 4) przygotowywanie rodzin zastępczych do przyjęcia dziecka;
- 5) wsparcie dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Dla dziecka przyjętego do rodziny zastępczej sporządza się diagnozę psychofizyczną. Jej weryfikacja odbywa się zgodnie z bieżącymi potrzebami dziecka, na wniosek koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej/pracownika organizatora nie rzadziej niż co 2 lata.

Diagnoza psychofizyczna dziecka sporządzana jest na podstawie przeprowadzonego badania psychologicznego z zastosowaniem narzędzi testowych, informacji uzyskanych z dokumentacji oraz zebranego wywiadu.

Diagnoza psychofizyczna dziecka uwzględnia:

- 1) informacje dotyczące wczesnego rozwoju dziecka i jego sytuacji rodzinnej;
- 2) zmiany zachodzące w rozwoju psychicznym i fizycznym dziecka w czasie jego pobytu w rodzinie zastępczej;
- 3) ocenę rozwoju funkcji umysłowych i emocjonalno-społecznych dziecka;
- 4) relację dziecka z najbliższym otoczeniem oraz osobami ważnymi dla dziecka;
- 5) potrzeby dziecka w zakresie opiekuńczym, rozwojowym, emocjonalnym oraz społecznym;
- 6) wskazania do dalszej pracy terapeutycznej, zgodnie z potrzebami i możliwościami dziecka w przedszkolu/szkole;

7) wskazania do dalszej pracy w rodzinie zastępczej, w której przebywa dziecko.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono 48 diagnoz psychofizycznych dzieci z rodzin zastępczych.

10. Zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.

Wszystkie rodziny zastępcze, podczas spotkań z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej, konsultantem ds. rodzinnej pieczy zastępczej oraz z psychologiem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku były informowane o możliwości konsultacji prawnej odbywającej się w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku w ramach Nieodpłatnej Pomocy Prawnej prowadzonej przez Ministerstwa Sprawiedliwości.

11. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.

W celu przeprowadzenia okresowej oceny sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej powoływany był Zespół ds. oceny sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej, który zbierał się raz w tygodniu. W ocenie, poza członkami Zespołu udział brała rodzina zastępcza, rodzice biologiczni dziecka, z wyjątkiem rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej, asystent rodziny lub przedstawiciel ośrodka pomocy społecznej ze względu na miejsce zamieszkania rodzica, przedstawiciel ośrodka adopcyjnego, przedstawiciel żłobka/przedszkola/szkoły, do której uczęszcza dziecko oraz inne osoby ważne dla dziecka. Ocena sytuacji dziecka przeprowadzana była w miarę potrzeb, jednak w przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat nie rzadziej niż co 3 miesiące, a w przypadku dzieci starszych nie rzadziej niż co 6 miesięcy.

Ocena sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej miała na celu m. in.:

- 1) ustalanie aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka;
- 2) analizę stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną;
- 3) modyfikowanie planu pomocy dziecku;
- 4) ocenę stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb;
- 5) monitorowanie procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, umożliwiającą przysposobienie;
- 6) ocenę zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Po dokonaniu oceny sytuacji dziecka Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej formułował na piśmie opinię dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, a następnie przekazywał ją do właściwego sądu. W 2024 r. przeprowadzono ponad 180 ocen sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej ma ustawowy obowiązek dokonywać oceny rodziny zastępczej. Pierwszą ocenę rodziny zastępczej dokonuje się nie później niż przed upływem roku od umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej. Kolejna ocena jest dokonywana po upływie roku od dokonania pierwszej oceny, a następna nie rzadziej niż co 3 lata.

Ocena rodziny zastępczej prowadzona była pod kątem predyspozycji do pełnienia powierzonych jej funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. Ocena pozwalała znaleźć odpowiedzi na pytania czy:

- 1) rodzina zastępcza zapewnia odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb;
- 2) realizuje zadania związane z potrzebami emocjonalnymi, fizycznymi i społecznymi dziecka;
- 3) realizuje zadania związane z edukacją dziecka, kontakt ze szkołą/przedszkolem;
- 4) zapewnia dziecku wypoczynek i organizację czasu wolnego;
- 5) realizuje zadania związane ze zdrowiem dziecka, kontakt z przychodnią i innymi specjalistami;

- 6) realizuje zadania związane z rozwojem zainteresowań dziecka;
- 7) jest otwarta i umożliwia kontakt z rodzicami/dalszą rodziną dziecka;
- 8) podnosi swoje kompetencje wychowawcze;
- 9) realizuje opracowany Plan Pomocy Dziecku;
- 10) współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej/pracownikiem monitorującym rodzinę/PCPR;
- 11) jest otwarta na oferowane wsparcie, korzysta ze wskazówek specjalistów, uczestniczy w szkoleniach;
- 12) podejmuje działania zmierzające do przygotowania dziecka do samodzielności.

W 2024 r. przeprowadzono 25 ocen rodzin zastępczych, z tego 21 rodzin zastępczych oceniono pozytywnie, 4 rodziny zastępczej otrzymały ocenę warunkowo dopuszczającą.

12. Prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę.

Powyższe przedstawiono w punktach: 1, 2, 3, 3a, 4, 5, 6, 9 oraz 10.

13. Przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analiz, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Zgodnie z art. 42 ust. 1 pkt 5 lit. b ustawy kandydaci na rodzinę zastępczą poddawani są badaniom psychologicznym w celu dokonania oceny predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Badania psychologiczne wykonuje psycholog z ramienia organizatora pieczy zastępczej, który ma co najmniej wykształcenie magisterskie na kierunku psychologia oraz 2-letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym.

Opinia psychologiczna sporządzana jest na podstawie danych uzyskanych w badaniu psychologicznym, składającym się z części testowej, przeprowadzanej w oparciu o narzędzia mierzące cechy i predyspozycje osobowościowe, postawy wychowawcze oraz rozmowy z badanym. Psycholog dobiera narzędzia badawcze zgodnie z potrzebą, wynikającą z konieczności poszerzenia analizowanych informacji o dane niezbędne do rzetelnej oceny mierzonych cech (predyspozycji osobowościowych i wychowawczych).

Badanie psychologiczne przeprowadzane jest w trakcie minimum 2 lub 3 spotkań. W przypadku konieczności pogłębienia diagnozy lub trudności w uzyskaniu danych niezbędnych do sporządzenia opinii dopuszcza się możliwość zwiększenia liczby spotkań.

Na podstawie analizy danych uzyskanych podczas badania psychologicznego, psycholog sporządza opinię dotyczącą predyspozycji i motywacji do sprawowania funkcji rodziny zastępczej. Sporządzona opinia psychologiczna zawiera:

- 1) ocenę stanu psychicznego osoby;
- 2) funkcjonowanie w zakresie cech osobowościowych;
- 3) ocenę predyspozycji wychowawczych;
- 4) ocenę motywacji do pełnienia zadań rodziny zastępczej;
- 5) zalecenia dotyczące dalszych działań i współpracy ze specjalistami z różnych dziedzin na rzecz dobra dziecka (np. koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, pracownikiem organizatora, psychologiem, pedagogiem, pracownikami systemu oświaty, lekarzami i inni specjalistami).

W okresie sprawozdawczym sporządzono 15 opinii kandydatów na rodzinę zastępczą oraz 17 opinii dla funkcjonujących rodzin zastępczych.

14. Zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

W okresie sprawozdawczym rodziny zastępcze otoczone były stałą opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz mogły korzystać ze stałego wsparcia psychologa zespołu psychologów w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku. Wsparcie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej jak i psychologa dotyczyło również zachowania i wzmocniania kompetencji opiekuńczo-wychowawczych oraz przeciwdziałaniu wypaleniu rodzin zastępczych.

15. Zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.

W okresie sprawozdawczym koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej uczestniczyli w 1 warsztacie zorganizowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku, którego celem było wzmocnienie kompetencji zawodowych oraz możliwość podzielenia się trudnościami napotykanymi w pracy z rodzinami zastępczymi, jak również otrzymanie stosownego wsparcia i form pomocy.

16. Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.

W rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Otwockiego łącznie przebywało 29 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, z czego 12 dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych oraz 17 dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych.

W okresie sprawozdawczym stosownym postanowieniem sądu uregulowano sytuację prawną dla 12 dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej, z czego 6 przebywało w rodzinach zastępczych spokrewnionych oraz 6 dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych. Do ośrodków adopcyjnych zgłoszono łącznie 11 dzieci.

17. Organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

W okresie sprawozdawczym żadna z rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Otwockiego nie skorzystała z prawa czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem z przyczyn zdrowotnych, losowych bądź zaplanowanego urlopu.

18. Wprowadzanie danych do rejestru pieczy zastępczej, ich aktualizacja i usuwanie.

W II połowie 2024 r. rozpoczęło się wdrażanie systemu teleinformatycznego Centralnego Rejestru Pieczy Zastępczej. Centralny Rejestr Pieczy Zastępczej to baza danych zawierająca:

- 1) wykaz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz osób, które osiągnęły pełnoletność i dalej przebywają w pieczy zastępczej;
- 2) wykaz osób posiadających pozytywną lub negatywną wstępną kwalifikację do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 3) wykaz kandydatów zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 4) wykaz rodzin zastępczych z podziałem na rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe;
- 5) wykaz rodzinnych domów dziecka;
- 6) wykaz placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych;

7) wykaz osób usamodzielnianych.

Ponieważ zgodnie z prawem obowiązek organizowania pieczy zastępczej spoczywa na powiatach, to właśnie im powierzono zadanie uzupełnienia danych w rejestrze. Uprawnienia do wprowadzania danych do rejestru dot. obszaru rodzinnej pieczy zastępczej nadano kadrze Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku tj. koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej, konsultantowi ds. wspierania rozwoju dzieci i młodzieży w rodzinach zastępczych oraz psychologowi. Osoby wskazane powyżej zobowiązane zostały do wprowadzenia danych o rodzinach zastępczych, dzieciach umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz o kandydatach na rodzinę zastępczą, ich systematyczną aktualizację i niezwłoczne usuwanie po upływie okresów przechowywania. Centralny Rejestr Pieczy Zastępczej ma za zadanie lepiej chronić dzieci i młodzież, a także usprawnić proces umieszczania dzieci w pieczy zastępczej, gdy wymaga tego sytuacja. Dostęp do danych z rejestru mają m.in. sędziowie rodzinni a zgromadzone informacje pozwolą w pełni kontrolować, komu powierzana jest opieka nad dziećmi oraz prowadzić monitoring pieczy zastępczej w całej Polsce.

Dodatkowe działania w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej:

- 1) Akcja z okazji Świąt Bożego Narodzenia poprzez przekazanie prezentów dla dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej od pracowników Starostwa Powiatowego w Otwocku oraz od darczyńców społeczności lokalnej.
- 2) Piknik z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego.

DYREKTOR
POWIATOWEGO CENTRUM
POMOCY RODZINIE

mgr Małgorzata Woźnicka

